



AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ EKOLOGİYA VƏ TƏBİİ SƏRVƏTLƏR NAZİRLİYİ

AVROPA İTTİFAQININ ŞƏRQİ AVROPA, QAFQAZ VƏ MƏRKƏZİ ASIYA ÜZRƏ SU TƏŞƏBBÜSLƏRİ MİLLİ SİYASİ DİALOQU

BEYNƏLXALQ ÇAY HÖVZƏLƏRİ ƏTRAF MÜHİTİNİN MÜHAFİZƏSİ

Azərbaycanda Su Ehtiyatlarının İnteqrasiyalı İdarəçiliyinə dair Milli Siyasi Dialoq üzrə Rəhbər Komitənin Dördüncü iclası

27 Fevral 2015-ci il, Bakı, Azərbaycan

Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi

Ünvan: B. Ağayev Küçəsi 100-A, Bakı

Dillər: Azərbaycan və İngilis, sinxron tərcümə təmin edilmişdir.

Gündəlik

3-cü Milli Məşvərət Şurasının görüşünün və Maraqlı Tərəflərlə Məsləhətləşmə görüşünün gündəliyi protokola əlavə edilmişdir (Əlavə 1).

İştirakçılar

Görüşdə imzalanmış İştirakçıların Siyahısı protokola əlavə edilmişdir (Əlavə 2).

Sənədlərin Xülasəsi

Salamlama – Açıış qeydləri

Cənab Rasim Səttərzadə, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Ekoloji Siyasət Şöbəsinin müdiri iştirakçıları səmimiyyətlə salamladı və bildirdi ki, Azərbaycan Respublikası Avropa İttifaqı ilə genişləndirilmiş əməkdaşlığı nəzərdə tutur. Əməkdaşlıq üçün prioritet sahələr Azərbaycan Hökuməti və Avropa Komissiyası tərəfindən Avropa Qonşuluq və Tərəfdaşlıq Alətinə əsasən Ölkə Strategiyası Sənədində razılaşdırılmışdır. Qarşılıq şəkildə razılaşdırılmış Avropa İttifaqı/Azərbaycan Fəaliyyət Planı Azərbaycanın birgə razılaşdırılmış prioritetləri beynəlxalq və Avropa normalarına və prinsiplərinə uyğun şəkildə həyata keçirmək öhdəliyini nümayiş etdirir. Plan əsas ekoloji sektorlar, o cümlədən su idarəçiliyi üzrə prioritet tədbirləri müəyyən etmişdir. Avropa İttifaqında su ekologiyanın qorunmasını əhatə edən ən mühüm qanunverici hissə Su Çərçivə Direktividir.

BMT-nin Minilliyin İnkişaf Məqsədlərinə çatmağı dəstəkləmək üçün Avropa İttifaqının Su Təşəbbüsünün Aİ ŞAQMA ST MSD (Avropa İttifaqının Şərqi Avropa, Qafqaz və Mərkəzi Asiyada Su Təşəbbüsləri üzrə Milli Dialoqu) komponentinə əsasən Şərqi Avropa, Qafqaz və Mərkəzi Asiya ölkələrində Milli Siyasi Dialoqlara (MSD) start verilmişdir. BMT AÜİK katibliyi ŞAQMA ölkələrində su ehtiyatlarının inteqrasiyalı idarəçiliyi (SEİİ) üzrə Milli Siyasi Dialoqların həyata keçirilməsində strateji tərəfdaş kimi çıxış edir. 2010-cu ildə BMT AÜİK Azərbaycan və bir sıra ŞAQMA ölkələrində Milli Siyasi Dialoqlara başlamışdır. SEİİ-nin MSD-in İdarəetmə Komitəsi yaradılmış və SEİİ üzrə MSD haqqında 2010-cu ilin sentyabrında Anlaşma Memorandumu imzalanmışdır. İdarəetmə Komitəsinə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin, Fövqəladə Hallar Nazirliyinin, Səhiyyə Nazirliyinin, Meliorasiya və Su Təsərrüfatı ASC-nin, Azərsu ASC-nin, Milli Elmlər Akademiyasının, Bakı Dövlət Universitetinin, QHT-lərin və digər milli qurumların nümayəndələri daxildir.

Azərbaycanda SEİİ üzrə MSD əsas diqqəti Avropa İttifaqının Su Çərçivə Direktivinə və BMT AÜİK-nin Transsərhəd Su axınlarının və Beynəlxalq Göllərin Mühafizəsi və onlardan İstifadəyə dair Konvensiyasına (Su Konvensiyası) və onun Su və Sağlamlıq üzrə Protokoluna, eləcə də digər BMT və Avropa İttifaqı alətlərində müəyənləşdirilmiş prinsiplərə əsasən su ehtiyatlarının inteqrasiyalı idarəçiliyi üzrə hökumət strategiyasının işlənilməsinə yönəldir. Konvensiyanın tərəfi kimi Azərbaycan həmin konvensiyaya əsasən tələblərin yerinə yetirilməsində fəal əməkdaşlıq edir.



Strategiya beynəlxalq su hüququnun və Avropa İttifaqının Su Çərçivə Direktivinin (SÇD) prinsiplərinə əsaslanır.

Azərbaycan Hökuməti iri həcmli investisiyalar və Dövlət Proqramlarında əks olunmuş siyasi fəaliyyətlər və tədbirlər vasitəsilə ölkənin su ehtiyatlarının idarəçiliyinə və qorunmasına prioritet sektor kimi yüksək diqqət ayırır. Hazırda Azərbaycan özünün su ehtiyatlarının beynəlxalq standartlara uyğun şəkildə idarə edilməsi üçün BMT-nin Avropa üzrə İqtisadi Komissiyası (BMT AÜİK), İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (AİƏİ), BÇHƏMM layihəsi və digər beynəlxalq təşkilatlarla sıx əməkdaşlıq edir.

Xanım Tatyana Yefimova, AİƏİ-nin Ekoloji Direktorluğunun rəsmisi də həmçinin iştirakçıları AİƏİ adından salamladı və bildirdi ki, AİƏİ Azərbaycanla sıx əməkdaşlıq edir və son illərdə su ehtiyatlarının idarəçiliyi, o cümlədən su sektoru ilə əlaqədar iqtisadi alətlər üzrə bir sıra fəaliyyətləri dəstəkləmişdir və gələcəkdə də bu əməkdaşlıq su siyasətinin və su ehtiyatlarının idarəçiliyinin gücləndirilməsinə yönəlmiş konkret tədbirlərin dəstəklənməsi vasitəsilə davam etdiriləcəkdir.

Daha sonra xanım Annukka Lipponen, BMT AÜİK Su Konvensiyası Katibliyinin Ekoloji mütəxəssisi məlumat verdi ki, BMT AÜİK Azərbaycanda və bir sıra ŞAQMA ölkələrində Milli Siyasi Dialoqlara başladıqdan sonra bu sahədə bir çox irəliləyişlər, o cümlədən Milli Su Strategiyasının işlənilməsi, transsərhəd pilot çay hövzəsində Nexusun həyata keçirilməsi və Gürcüstan və Azərbaycan arasında su ehtiyatlarına dair Sazişin hazırlanması və bir sıra digər fəaliyyətlər müşahidə olunmuşdur. O, həmçinin qeyd etdi ki, BMT AÜİK bundan sonra da Azərbaycanla su idarəçiliyi sahəsində və Gürcüstanla su sektorunda əməkdaşlığa dair məsələlər üzrə əməkdaşlıq edəcəkdir.

Cənab Zurab Cınçaradze, BÇHƏMM Layihəsinin Qrup Rəhbərinin müavini giriş nitqində iştirakçıları salamladı və Azərbaycanda prioritet su məsələləri və problemlərinə dair birgə müzakirələrin aparılması üçün bir imkan kimi birgə Milli Siyasi Dialoq və Milli Məşvərət Komitəsinin görüşlərinin keçirilməsinin yüksək əhəmiyyətini vurğuladı və BÇHƏMM layihəsinin bu prosesdəki rolundan bəhs etdi.

Cənab Mütəllim Əbdülhəsənov, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Ekoloji siyasət şöbəsinin sektor müdiri iştirakçıları Avropa İttifaqının su məsələləri üzrə MSD və BÇHƏMM layihəsinin MMK-nin birgə iclasının məqsədləri barədə məlumatlandırdı və gündəlik layihəsinin onların diqqətinə təqdim etdi.

İclasın gündəliyinin qəbul edilməsindən sonra söz sırası iştirakçıları Azərbaycanda BMT AÜİK və Asiya İnkişaf Bankının (AİB) dəstəyi ilə hazırlanmış 2 su strategiyası əhqqında məlumatlandırmaq üçün cənab Sahib Həsənzadəyə və cənab Rafiq Verdiyevə verildi.

Cənab Rafiq Verdiyev ilk öncə iştirakçılara məlumat verdi ki, BMT AÜİK-nin dəstəyi ilə hazırlanmış Su Strategiyasının layihəsi həm beynəlxalq və həm də Avropa İttifaqı səviyyəsində standartlara və məqsədlərə cavab vermək üçün Azərbaycanda su ehtiyatlarının idarəçiliyi və suyun mühafizəsi, eləcə də su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin inkişaf etdirilməsi məqsədini daşıyır. Strategiya qısa müddətli (6 il), orta müddətli (18 il) və uzun müddətli hədəflərə bölünmüş məqsədlərdən ibarətdir. Strategiya təklif edir ki, regional inzibati idarəetmə hövzə ərazilərinə əsaslanmalıdır.

Strategiya ayrıca və daha ətraflı Tədbirlər Planı ilə dəstəklənəcəkdir, hansı ki öz növbəsində Strategiyanın icrasını asanlaşdıracaqdır.

Hazırkı Strategiya sənədi aşağıdakı məsələlər üzərində cəmləşmişdir:

- Su ehtiyatlarının və su eko-sistemlərinin mühafizəsinin gücləndirilməsi
- Su ehtiyatlarından istifadədə dayanıqlılıq və səmərəliliyin təmin edilməsi



- Müxtəlif su istifadəçilərinin, o cümlədən bütün vətəndaşlara su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin təkmilləşdirilməsi həmçinin suvarma suyu təchizatının ehtiyaclarının ödənilməsi
- Ehtiyac duyulan proqram və layihələrin müəyyənləşdirilməsi
- Suyun mühafzəsinin və su ehtiyatlarından dayanıqlı istifadənin asanlaşdırılması
- Su ehtiyatlarının idarəçiliyinin hədəflərinin, institusional təkmilləşdirmələrin və Strategiyanın həyata keçirilməsi üçün tələb olunan hüquqi çərçivənin yaradılmasının məqsədlərini müəyyənləşdirmək
- Suya qənaət və xərclərin bərpasını təşviq etmək
- Transsərhəd əməkdaşlığı təkmilləşdirmək
- Maraqlı tərəflərin suyun mühafizəsi və idarəçiliyinin planlaşdırılmasında iştirakını genişləndirmək
- Qurumlar, regional təşkilatlar və vətəndaşlar arasında ünsiyyəti genişləndirmək
- Milli və regional səviyyədə potensialların genişləndirilməsi

Azərbaycandakı su ehtiyatları müxtəlif ehtiyacları və maraqları ödəmək üçün yetərli olmadığına görə Strategiya bu səbəbdən təmiz su kanalizasiya xidmətlərinə çıxış, nöqtəvi mənbə çirklənmələrinin azaldılması və transsərhəd çay axınları üzrə əməkdaşlığın qurulması kimi aydın prioritetlər müəyyənləşdirir. Suyun təhlükəsizliyi, iqlim dəyişikliklərinə adaptasiya və daşqın risklərinin idarəçiliyi məsələləri də strategiyada vurğulanır.

Su ehtiyatlarından ekoloji dayanıqlı istifadə əsas olacaqdır, hansı ki su ehtiyatlarının uzun müddətli iqtisadi istifadəsi də bunun üzərində qurulur.

Daha sonra cənab Verdiyev qeyd etdi ki, Azərbaycanın suvarma və digər məqsədlər üçün suyu təchiz etməkdən ötrü məhdud su ehtiyatları vardır və buna görə də Su Ehtiyatları Dövlət Agentliyi Asiya İnkişaf Bankından əsas diqqəti kənd təsərrüfatı və irriqasiya məqsədləri üçün sudan istifadəyə yönəltməklə strategiya layihəsini yeniləməkdə köməklik göstərilməsini xahiş etmişdir.

Sonra cənab Sahib Həsənzadə iştirakçılara qısaca olaraq AİB-in köməkliliyi və dəstəyi ilə hazırlanmış su strategiyasının layihəsi barədə məlumat verdi. O bildirdi ki, bu sənəddə həmçinin su idarəçiliyi üzrə hüquqi və institusional bazanın və qurumlar arasındakı əməkdaşlığın genişləndirilməsinin vacibliyi əsas prioritet kimi nəzərdən keçirilir. Həmçinin bu sahədə irriqasiya infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi, bitkilər üçün daha dəqiq su tələbi normalarının tətbiqi, müasir suvarma metodlarından istifadə və Sudan İstifadə edənlər Birliklərinin potensialının gücləndirilməsi vasitəsilə sudan irriqasiyada səmərəli istifadə üzrə bir sıra təkliflər mövcuddur.

Müzakirələr zamanı qərara alındı ki hər iki sənədi birləşdirmək üçün ekspertlər qrupu yaradılsın və yekunlaşdırılmış strategiya əsasında həyata keçirmə (tədbirlər) planı işlənib hazırlansın və təsdiq olunmaq üçün hökumətə təqdim edilsin.

Cənab Zurab Jinxaradze iştirakçılara 6 ölkənin hamısında hər bir layihə komponentləri üzrə həyata keçirilən layihə fəaliyyətləri və növbəti aylarda planlaşdırılan tədbirlər barədə məlumatlandırdı. O qeyd etdi ki, "Beynəlxalq Çay Hövzələrinin Ekoloji Mühafizəsi" layihəsi özünün icra planına uyğun olaraq layihə ölkələrinin əsas benefisiarları və bütün maraqlı tərəflərlə sıx əməkdaşlıq şəraitində həyata keçirilir və özünün Qara Dəniz regionunun və Belarusun transsərhəd çay hövzələrində su keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına dair əsas məqsədi üzrə mühüm rol oynamışdır.

Cənab Jinxaradze daha sonra çay hövzəsinin idarəçiliyi planlarının layihələrinin əsas benefisiarlarla birlikdə hazırlanması və bütün maraqlı tərəflərin həmin sənədlər üzrə ictimai məsləhətləşmələri də daxil olmaqla Mart 2015-Avqust 2015 aralığındakı növbəti dövr üçün planlaşdırılan fəaliyyətləri təqdim etdi. Birinci ictimai Məsləhətləşmə 23 aprel 2015-ci il tarixində Gəncə şəhərində keçirilməsi planlaşdırılır. O həmçinin, 2015-ci ilin mayında Gürcüstanda təşkil olunacaq regional hidro-bioloji təlim haqqında da qeyd etdi. Növbəti 5-ci tərəqqi hesabatı bütün ətraflı məlumatları ilə birlikdə gələn həftə maraqlı tərəflərə göndəriləcəkdir. Bütün müvafiq informasiyanı və hesabatları layihənin veb sahifəsindən yükləmək olar: <http://www.blacksea-riverbasins.net/en/downloads>.



Cənab Rafiq Verdiyev, Beynəlxalq Çay Hövzələrinin Ekoloji Mühafizəsi Layihəsinin (BÇHƏMM) Ölkə üzrə Su İdarəçiliyi Eksperti Milli Məşvərət Komitəsinin 2 sentyabr 2014-cü il tarixindəki sonuncu görüşündən ötən hesabat dövrü ərzində təfəssilatlı nəticələr və spesifik layihə fəaliyyətləri və eləcə də layihənin Azərbaycandakı icrasının vəziyyətinə dair ətraflı məlumat təqdim etdi. O, iştirakçıları layihə tərəfindən işlənilib hazırlanmış səth və qrunt suları üzrə Su Monitorinq Proqramları, eləcə də Mərkəzi Kür Çayı pilot ərazisi üçün Çay Hövzəsinin İdarəçiliyi Planının (ÇHİP) layihəsinin hazırlanması və pilot çay hövzəsində qarşıdan gələn Birgə Sahəvi Tədqiqatlar və çatışmayan monitorinq məlumatının əldə olunması üçün “məlumat boşluğunun doldurulması” çalışması barədə məlumatlandırdı.

Cənab Rafiq Verdiyev həmçinin iştirakçılara məlumat verdi ki, BÇHƏMM layihəsinin dəstəyi ilə Azərbaycanda benefisiar təşkilatlarla sıx əməkdaşlıq və koordinasiya şəraitində aşağıdakı layihələr uğurla həyata keçirilmişdir:

- Su Ehtiyatlarının İntegrasiyalı İdarəçiliyi (SEİİ) konsepsiyası və prinsiplərinin tətbiqi və SÇD-nin və Şəhər Çirkab Sularının Təmizlənməsi Direktivinin tələblərinə uyğunlaşdırma və tətbiqi üçün Su Məcəlləsinə dəstək məqsədilə ikinci dərəcəli qanunvericilik aktlarının hazırlanmasına yardım
- Ekoloji axınların və Ekoloji Keyfiyyət Məqsədlərinin müəyyənləşdirilməsi vasitəsilə SEİİ-ni və SÇD-nin konsepsiya və məqsədlərini nümayiş etdirərək, seçilmiş transsərhəd çay qollarında su ehtiyatlarının tədqiqatları.

Qeyd olundu ki, BÇHƏMM layihəsi Azərbaycanda hövzə yanaşmasının tətbiqi üçün mexanizm, o cümlədən hövzə rayonlarının yaradılması və bu pilot layihələrin həyata keçirilməsi nəticəsində hər bir hövzə rayonunda hövzə yanaşmasının tətbiqi üçün səlahiyyətli qurumların müəyyənləşdirilməsi üzrə təkliflər işləyib hazırlamışdır. Bu təkliflər Milli Məşvərət Komitəsinin üzvləri tərəfindən nəzərdən keçirildikdən və təsdiqləndikdən sonra Azərbaycanda qəbul edilməsi üçün benefisiar təşkilata təqdim olunacaqdır.

Rafiq Verdiyevin məlumatına əsasən, 2015-ci ilin aprel ayından başlayaraq aşağıdakı məsələlər üzrə digər pilot layihənin icrasına başlanması planlaşdırılır:

- Çirkənmənin əsasının müəyyənləşdirilməsi üçün Kürün yuxarı hövzəsində araşdırıcı monitorinq. Yuxarı Kür bir çox problemlərə (nöqtəvi mənbə və duffuziyalı çirkənmə) malik mürəkkəb hövzədir, hansı ki layihənin dəstəklədiyi boşluqların doldurulması üzrə Birgə Sahəvi Tədqiqatlar çərçivəsində tam şəkildə araşdırıla bilmir. Təklif edilən pilot layihə əsas məlumat boşluqlarını dolduracaq və ÇHİP-nin prioritetləşdirilməsini gücləndirəcək və ona yardım edəcəkdir.

Su və Sağlamlıq üzrə Protokola əsasən milli hədəflərin müəyyənləşdirilməsi üzrə planlaşdırılmış proses barədə məlumat BMT AÜİK Su Konvensiyası Katibliyinin Ekoloji mütəxəssisi xanım Annukka Lipponen və Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Respublika Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzinin nümayəndəsi Leylaxanım Tağızadə tərəfindən təqdim edildi.

Xanım Lipponen BMT AÜİK Su Konvensiyasının Su və Sağlamlıq üzrə Protokolu barədə danışdı. Bununla belə protokol milli səviyyədə fəaliyyət göstərəcək bir vasitə kimi tərtib olunmuşdur. Protokola Tərəf kimi üzv olmaq tələb edilmir. BMT AÜİK regionundan kənar ölkələr üçün açıq deyildir. Bu Protokol hər kəs üçün adekvat və yetərli miqdarda təhlükəsiz içməli suyun və kanalizasiya xidmətlərinin əldə edilməsi və içməli su mənbəyi kimi istifadə olunan suyu səmərəli şəkildə qorumaq üçün spesifik olaraq qəbul edilmiş ilk belə sənəddir. Protokol inkişaf problemləri ilə sıx şəkildə əlaqələndirilmişdir, Minilliyin İnkişaf Məqsədləri üçün alət rolunu oynayır və onun dayanıqlı inkişafı və Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərini bundan sonra da dəstəkləyəcəyi gözlənilir. Protokol ekoloji və sağlamlıq tərəflərini bir araya gətirir və global və hərtərəfli yanaşma təqdim edir.

Xanım Lipponen qeyd etdi ki, ölkələr tərəfindən 2 il ərzində Su Ehtiyatları Direktivinə qarşı (SED) içməli suyun qorunmasının yüksək səviyyəsinə çatmaq üçün hədəflər qoyulmalıdır. SED-də hər hansı qəfil pisləşmələr və insidentlərin müəyyənləşdirilməsi üçün 3 il ərzində müşahidə və cavab sistemləri yaradılmalıdır və ictimaiyyətə məlumat verilməlidir – yalnız müşahidə tərəqqiyə nail olduğunu sübut edə bilər.



Protokol hədəflər və hədəf üçün tarixlərin müəyyənləşdirilməsini, hədəflərə nail olmaq üçün tədbirlərin təyin edilməsini, onların icrasının monitorinqini və zəruri olduqda bu tədbirlərə düzəliş edilməsini tələb edir.

Ölkə hədəfləri: Su təchizatı və kanalizasiya (keyfiyyət, təkmilləşdirilmiş çıxış, sistemin fəaliyyəti, çirkab suları və lilin buraxılması); Su idarəçiliyi (resursların keyfiyyəti, rekreasiya suları, akvamədəniyyət (su mədəniyyəti)); Sağlamlığın mühafizəsi (pisləşmələr, xəstəlik səviyyəsi).

Müəyyən olunmuş tarixlər: Tərəflər həmçinin: 1) milli koordinasiya mexanizmləri yaradırlar, 2) su idarəçiliyi planları işləyib hazırlayır, içməli su keyfiyyəti standartlarının icrası üçün çərçivə formalaşdırırlar.

Tərəqqinin nəzərdən keçirilməsi: 1) Tərəflər hədəflərə doğru irəliləyiş üzrə məlumat toplayır və onu qiymətləndirir, 2) Tərəflər məlumat toplanması və qiymətləndirilməsinin nəticələrini dərc edir, 3) Tərəflər tərəqqini nəzərdən keçirir, 4) Tərəflər Katiblik vasitəsilə MOP-a xülasə hesabatları təqdim edirlər.

Çay hövzəsi səviyyəsində hədəflərin sahilyanı ölkələrlə müzakirəsi və razılaşdırılması lazımdır. Milli və yerli hədəflər transsərhəd məqsədləri nəzərə alınmalıdır.

“Azərbaycanda çoxməqsədli su anbarları: su siyasəti məqsədlərinə nail olaraq onların istismarını daha dayanıqlı etmək” mövzusunda sessiyada AİƏİ-nin nümayəndəsi Tatyana Yefimova tərəfindən yeni layihə təqdim olundu, hansı ki aşağıdakı aspektlərin nəzərə alınması və həlli məqsədini daşıyır:

- (i) Su anbarlarından çoxsaylı istifadələr arasında rəqabəti necə azaltmaq;
- (ii) Su ehtiyatlarının koordinasiyalı idarəçiliyinə imkan yaratmaq üçün müvafiq idarəetməni necə təşkil etmək, və
- (iii) Bu cür çoxməqsədli anbarların istismarının maliyyə və eləcə də iqtisadi məsələlərini necə həll etmək

MSD prosesi vasitəsilə qarşılıqlı faydalanmaq, Azərbaycanda texniki yardım layihələri sessiyasında xanım Annukka Lipponen, BMT AÜİK nümayəndəsi və xanım Lusiya de Ştrasser, İsveçin KTH Kral Texnologiyalar İnstitutunun məsləhətçisi Alazan/Qanıx hövzəsində su-ərzaq-enerji-ekosistemlər silsiləsinin pilot qiymətləndirməsinə dair BMT AÜİK layihəsi barədə təqdimat etdilər.

Qeyd olundu ki, silsilə yanaşması aşağıdakılar kimi spesifik suallara cavab verməyə kömək edir:

- Biz təbii ehtiyatların (ekosistemlərin) mövcudluğuna təhlükə törətmədən ümumi **inkişaf ehtiyaclarımızı** (ərzaq, su, enerji) dayanıqlı şəkildə necə qarşılıya bilərik?
- Hansı **texnologiyalar** və onların hansı kombinasiyası və konfigurasiyaları ən yaxşı şəkildə kömək edə bilər?
- Hansı **siyasətlər** bunu məqsədəuyğun və iqtisadi baxımdan məntiqli edəcək – və bununla da gələcək gərginlikləri və təzyiqləri azaldacaq?
- **Bəs əgər biz heç nə etməsək**, nə baş verəcək?
- **İqlim dəyişikliklərinin** Nexus sisteminə gələcək mümkün **təsirləri** hansılardır və biz hansı gələcək çətinliklərlə üzləşəcəyik?

Və xüsusən də:

- Transsərhəd sistemlərdə eyni resursları bölüşən **qurumların fəaliyyətini necə uyğunlaşdırmalı?**
- Sahilboyu ölkələrlə **əməkdaşlıq üzrə imkanları** necə yaratmalı?

Təqdimatda həmçinin Alazan/Qanıx hövzəsində su-ərzaq-enerji-ekosistemlər silsiləsinin qiymətləndirilməsinə dair hesabatın layihəsi və bu cür silsilənin Gürcüstan və Azərbaycanın inkişaf və regional siyasətlərinə gələcəkdə daxil edilməsinin yolları da müzakirə olundu.



Xüsusi olaraq qərara alındı ki, Nexus yeni qrupun layihəsinin hazırlanması vasitəsilə yeni su strategiyasına da daxil edilməlidir və həmçinin icra planı nexus məsələlərini də nəzərə almalıdır.

Sonuncu sessiyada Azərbaycanda 2015-ci il və daha sonrakı dövr üzrə MSD fəaliyyətləri müzakirə edildi. Sessiyada əsas diqqət Azərbaycanda 2015-ci il və daha sonrakı dövr üzrə MSD fəaliyyətlərinin əsas istiqamətlərinin anlayışına verildi. AİƏİ və BMT AÜİK tərəfindən 2016-2019-cu illərdə Avropa İttifaqının Şərqi Avropa, Qafqaz və Mərkəzi Asiyada Su Təşəbbüsləri üzrə Milli Siyasi Dialoqu işlərinin üçmərthələli prioritetləri birgə təqdim edildi.

Xülasə Görüş iştirakçıları tərəfindən digər məsələlərlə yanaşı, gələcək fəaliyyətlər üçün aşağıdakılar barədə qərara gəldi:

- Azərbaycanın Su Strategiyasının yekunlaşdırılması, onun icrası üçün tədbirlər planının işlənilib hazırlanması və hökumət tərəfindən təsdiqlənməsi;
- Su və Sağlamlıq üzrə Protokola əsasən milli hədəflərin müəyyənəndirilməsi və həyata keçirilməsi;
- BÇHƏMM layihəsi tərəfindən işlənilib hazırlanmış Azərbaycanda hövzə yanaşmasının tətbiqi üçün mexanizmin, o cümlədən hövzə rayonlarının yaradılması və və bu pilot layihələrin həyata keçirilməsi nəticəsində hər bir hövzə rayonunda hövzə yanaşmasının tətbiqi üçün səlahiyyətli qurumların müəyyənəndirilməsi üzrə təkliflərin təsdiq olunmasının tövsiyə edilməsi.